

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 49. An licitum sit operari secundum opinionem probabilem alienam, quam tamen operans judicat esse reipsa falsam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

374 *Obji.* Saltem non potero uni suadere priorē sententiam & alteri posteriorem, quia certum erit unam legem naturæ ab alterutro violandam. *R.* Idem solvendum esse omnibus, nam tu dicis te tene-ri suadere, ut omnes sequantur hoc, quod iudicari esse probabilius; pone itaque unum iudicare, quod probabilius sit tale testamentum valere, alterum autem iudicare probabilius esse, quod non valeat, tu utrique te consulenti suadebis, ut suam quisque opinionem sequatur, utpote probabiliorē, ergo certò alterutri suades transgressionem legis naturæ. *R.* cum *Carden.* in 1. crisi d. 56. n. 1152., non licebit suadere in- & pro eodem tempore, transeat pro diversis tempore, n. posito enim actu secundum unam sententiam, fortè jam posita est transgressio legis, quam transgressionem nunc impedire non possum, nec amplius certum est violandam ullam legem, ergo manet jus secundum alteram sententiam ponendi & suadendi actum oppositum, qui probabiliter erit conformis legi.

375 *Q. 49.* An licitum sit operari secundum opinionem alienam, quam tamen operans iudicat reipsam esse falsam. *R.*

§. I. Certum est non licere, si iudicet opinionem aliorum ita esse falsam, ut propterea etiam censeat objectum illius hinc & nunc sibi esse illicitum poni, talis enim non operaretur *ex fide*, sed contra conscientiam.

376 §. II. Etiam non licet, si iudicium, quod habes de falsitate, sit absolutum & ultimum, ita ut velis procedere ex solo iudicio alieno, non formatâ sibi suâ conscientiam: neque tum licet, si opinionem illam iudicet esse ita falsam, ut non censeat esse verè & certò probabilem: ideoque correptione dignus est *Machado*, inquit *Carden.* in 1. crisi d. 56. n. 1169. dicens id

id etiam tum licere, pro quo etiam falsò citat multos Auctores: & de his catibus intelligendi sunt *Sanch.* in *Decal.* l. I. c. 9. n. 19. & 42 *Castrop.* d. 2. pu. 2 n. 4. *Vasq.* d. 62. c. 3. *Bardi* disc. 4. c. 16. *Teril.* hìc q. 30., quando dicunt non esse licitum sequi opinionem, quam operans putat esse falsam.

§. III. Si quis iudicet opinionem alienam esse probabilem, quamvis videatur esse falsa, ideoque spectatis principiis directis usus illius videatur esse illicitus, si tamen de hoc certus non sit, valde probabile est, quòd ex principiis reflexis possit sibi formare prudens dictamen, & secundùm eam opinionem operari, dicendo, *judico quidem opinionem illorum esse falsam, quia tamen hoc mihi incertum est, & Auctores me Sapientiores, qui opinionem possunt reddere certò probabilem, dicunt illam esse veram, ego quoad hanc operationem me accommodabo illis, & interea præscindam à directà opinione meâ;* ita absolutè tenent *Azor, Vasq. Less. Valent. Salas, Bonac. Sot. Bann. Serraz. Bardi, Tann Sanch.* n. 14. *Teril.* in *Reg.* q. 22. q. 35. à n. 12., clarissimè q. 46. n. 6., aliique plurimi & gravissimi Auctores cum *Illf.* t. I. d. 1. a. 6. §. 5. & *Mendo* in *Stat.* d. 13. q. 15. Est autem contra *Schild.* tr. 2. n. 25. *Elix.* l. I. q. 17. & l. 3. q. 12. & 13. *Essarf.* in app. a. 143. *Erentbr.* a. 3. *Carmargo* p. 1. l. I. cont. 8. à n. 56. *Ratio* nostra est, quia nulla lex prohibet mihi operationem, quam iudico esse probabiliter bonam, sed operationem illam iudico esse probabiliter bonam, quia scio illam à viris gravibus doceri esse absolutè bonam, quorum ego opinionem iudico esse absolutè probabilem, ergo nulla lex eam mihi prohibet, ergo mihi est licita. *Conf.* 1. nam ita passim legimus apud gravissimos Auctores, qui quamvis teneant unam partem tanquam absolutè veram, (qui consequenter dicunt opposi-

oppositam esse falsam) tamen sæpe expressè addunt
oppositam esse etiam probabilem & in praxi tutam.
Conf. 2. quia fieri potest, ut aliorum opinio, quam
directè judico falsam, re ipsa sit probabilior & com-
munior quàm mea, ergo non est, cur illam sequi
non possim suspensâ vel non attentâ tantisper meâ.
Conf. 3. nam sæpe debemus seponere opiniones
nostras, & nos in operando accommodare alienas,
v. g. Superiorum, uti dicitur à n. 432., item poenit-
entium, uti etiam dicitur à n. 443., quamvis
istas illorum opiniones judicemus re ipsa esse falsas
similiter prudentis est, non nimium stare iudicio
proprio, sic enim etiam Principes sapientissimi con-
sultant iudicio Consiliariorum contra proprium &c.

Reponit Camargo suprâ, non posse formari iudi-
cium reflexum, quòd v. g. contractus sit licitus, si
ad sit vel adesse possit iudicium directum, quòd sit
illicitus. *Sed* oppositum constat ex dictis à n. 313.
constabit iterum ex statim dicendis, nam licet ego
iudicem esse illicitum, hoc judico cum incertitudi-
ne & formidine, ac tantum velut probabilius, sciens
alios, quos censeo sapientiores quàm me, iudicare
tanquam probabilius, quòd sit licitus; cur ergo non
possim sequi illorum iudicium? nisi fortè velim
solus sapere. Rectè dicit *S. Greg. Naz. Orat. 26.* *Ne-
mo sapientior sit, quàm conveniat, nec lege ex-
actior, nec luce splendidior, nec norma rectior,
nec precepto divino sublimior:* Verbo, ubi Deus
legem non posuit, nec nos ponamus. Vide dicta à n.
352. in fine.

378 *Dixi*, valde probabile esse, nam non est opus
hoc defendere, sed satis est dicere, quòd liceat sequi
opinionem, de cuius probabilitate scitur, & de cuius
falsitate absolutè ferri non potest iudicium, quòd re-
rò etiam fieri potest, uti fatetur *Esparf. a. 152.*

Obji. 1.

Obj. 1. S. Th. contra Gentes c. 18. ait, falsa opinio ita se habet in eligibilibus, ut vitium virtuti oppositum in moralibus, sed operari ex vitio est illicitum, ergo etiam operari ex falsa opinione. R. 1. Ergo etiam operari ex opinione probabiliore, si res ipsa falsa sit. R. 2. Loquitur de opinione, quæ agnoscitur esse falsa & improbabilis.

Inst. 2. 2. q. 17. a. 2. dicit S. Th., homo in iis, quæ ad propriam personam pertinent, debet formare conscientiam à propria scientia, ergo non potest sequi opinionem purè alienam. Conf. nam idem S. Th. quodl. 3. a. 10. ait, In his, quæ pertinent ad fidem & bonos mores, nullus excusatur ex alterius asserto. Consonat S. Chrys. hom. 13. in Epist. 2. ad Corinth., ubi ait, quomodo non absurdum est propter pecunias aliis non credere sed ipsas numerare ac supputare, pro rebus autem amplioribus aliorum sententiam sequi simpliciter? . . . & ideo obsecro & oro omnes vos, ut relinquatis quidnam huic vel illi videatur, de quibus à Scripturis omnia inquirete. Huc etiam spectat illud Apostoli 2. ad Corinth. c. 1. v. 12. gloria nostra hæc est testimonium conscientia nostra, non dicit, alienæ. R. n. conseq., per hoc enim format conscientiam à propria scientia, quod sciens opinionem alienam esse probabilem, inde sibi format dictamen ultimum reflexum de licito usu illius opinionis. Ad Conf. S. Th. tantum vult requiri, ut quisque sibi conscientiam formet, & non sistat in dicto alieno, uti n. 376. dictum est. S. Chrys. loquitur ibi de præcepto eleemosynæ, nec intelligi potest, nisi de illis materiis, in quibus quisque potest ipsemet acquirere directam certitudinem, quam in probabilibus utrimque non possumus acquirere, sed tantum reflexam, quam habemus etiam sequendo sententiam alienam. Ad Apostolum, patet ex dictis ad Instantiam.

○

Obj. 2.

381

Obj. 2. Sic operans agat contra suam conscientiam. *R.* n. aff, quamvis enim agat contra suam opinionem directam, non tamen contra conscientiam, quia contra hanc agere, est facere, quod aliquis hic & nunc per ultimum dictamen practicum judicat esse illicitum, quod hic non facit: è contra agere contra opinionem sed secundum conscientiam, est agere id, quod quidem spectatis principiis directis probabiliter putat esse illicitum, certò tamen per principia reflexa judicat hic & nunc sibi esse licitum. videri potest *Carden* in 1. crisi d. 66. à n. 341.

382

Inst 1. Qui operatur secundum aliquam opinionem, debet judicare ejus objectum esse licitum, sed qui de facto judicat opinionem alienam esse falsam, non judicat ejus objectum esse licitum, ergo *prob. min.*, qui de facto judicat hoc objectum esse illicitum, nullo modo, nequidem ex diverso motivo judicat esse licitum, illa enim duo judicia sunt absolute impossibilia, uti assensus & dissensus circa idem, licet diversa sint motiva, atqui ille, qui judicat opinionem alienam esse falsam, ille de facto judicat hoc objectum esse illicitum, opinio enim aliena dicit esse licitum, ergo cum ipse judicet opinionem illam esse difformem objecto, judicat objectum non esse licitum, ergo judicat esse illicitum, ita *Eventbr R.* Qui operatur secundum aliquam opinionem, debet judicare per principia reflexa ejus objectum esse licitum, c. spectatis præcisè principiis directis, subdist., debet hoc judicare semper formaliter, id est, debet actu semper elicere judicium directum de eo, quod objectum ejus sit licitum, n. & patebit falsitas ex dicendis à n. 387., debet hoc judicare saltem fundamentaliter sive æquivalenter, c: maj., & similiter distinctâ min. n. conseq., nam licet de facto directè judicet objectum illius opinionis esse illicitum, tamen

tamen fundamentaliter & æquivalenter etiam judicat esse licitum, quia scit suum iudicium esse incertum, & dari grave motivum pro iudicio opposito, quod etiam ipse habere posset in sensu diviso hujus, quod nunc habet, posset enim hoc iudicium deponere & assumere alterum, uti dicitur à n. 414., aut fieret id hic & nunc non posset, tamen scit illud aliorum iudicium etiam esse prudens, cui etiam possit se conformare, ideóque potest reflexè iudicare sibi licere illud sequi: neque illud iudicium directum & reflexum opponuntur, nam directum non dicit objectum esse absolutè illicitum, sed tantum dicit esse illicitum spectatis præcisè principiis directis, reflexum autem dicit esse absolutè licitum propter principia etiam reflexa, quæ superveniunt, uti n. 377. dictum est.

Inst. 2. Sicuti cuique homini sua conscientia est 383
data pro regula ultima, ita etiam data est cuique sola sua ratio pro regula remota in ordine ad formandam sibi conscientiam, ergo quisque tenetur sibi formare conscientiam secundum rationem propriam, ergo non secundum alienam, ita *Eliz.* in app. q. 9. § 3. *R.* n. antec., quod si verum esset, nullus homo posset sibi formare conscientiam ex iudicio Superiorum, Consiliariorum & quorumcumque prudentiorum virorum contra iudicium proprium, quod esset velle, ut quivis ex proprio cerebro omnia ageret, quod imprudentis est: unde faciendum, quod prudentia & ratio aliena meritò possit nobis esse pro regula objectiva, primæ regulæ æternæ subordinata, ex qua per propriam rationem ultimò practicam nobis prudenter formemus regulam formalem & conscientiam proximè dirigentem ad honestè operandum.

Inst. 3. Ergo licet sciam opinionem alienam esse 384
falsam,

falsam, si simul sciam ab aliis adhuc reputari tantquam probabilem, potero secundum eam operari, ita *Auctor Synopsis* n. 119. R. n. seq., hoc ipso enim, quod de fallitate opinionis sum certus, elisa est apud me probabilitas illius, non item, si tantum opiner esse falsam.

385 *Inst.* 4. Qui etiam opinative iudicat sententiam aliquam esse falsam, ille iudicat motivum illius esse falsum & fallax, ergo non potest iudicare motivum illius esse solidum & grave, ergo nec iudicare potest esse probabile. *Conf.* Quia ratio illa non potest respectu mei esse solida & firma, de qua verisimilius mihi est, quod sit falsa & fallax, ergo, ita *Gonz.* d. 1. n. 14. R. Dist. ant. ille iudicat hoc certo, n. ille iudicat hoc probabiliter, c. antec., & idem dico ad primam seq., n. autem absolute secundam, quamvis enim sibi videatur falsum & fallax, non solidum & non grave, tamen scit aliis videri aliter, quorum auctoritas, uti & probabilitas motivi, non eliditur per hoc incertum iudicium vel motivum ipsius, uti supponimus, ergo. *Ad Conf.* n. ant., quod ex dictis patet esse falsum.

386 *Obi.* 3. Si in agendo possim sequi opinionem alienam, ergo etiam in loquendo, ergo potero dicere, quod puto esse falsum, si sciam alios putare esse verum, ita *Eliz.* R. n. seq., quia mendacium est loqui contra mentem suam, dum enim loquor, profiteor me interne habere mentem illam, ergo si non habeam, mentior: nihil simile est in operante secundum opinionem alienam, nam non dicit objectum secundum rationes directas esse verum, sed tantum dicit esse licitum secundum rationes reflexas, quas habet, & propter quas operatur secundum eam opinionem, quam absolute censet probabilem.

387 Q. 50. An, ut aliquis licite operetur secundum aliquam